

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Sententia Scoti rejicitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

§. I.

Quibusdam premissis referuntur sententia.

Suppono primo, id per se in quarto modo ad alicujus productionem concurrere, quod per se exigitur ut principium illius: id autem non per se in quarto modo perfectatis se habere, quod licet sit idem cum principio, à termino tamen non petitur ut ejus principium. Sicut Trinitas personarum, etsi cum divina natura & omni potentia realiter identificetur, non tamen est per se necessaria quarto modo perfectatis ad productionem creaturarum: quia illa (ut supra ostendimus) per se non petunt pro principio sui Deum ut trinum, sed ut unum & omnipotentem.

Suppono secundo, Cognitionem ex qua Verbum procedit, esse non solum quidditativam, sed etiam intuitivam, imò & comprehensivam divinæ essentia. Patet etiam hæc suppositio. Nam Verbum divinum procedit per cognitionem perfectissimam; Sed cognitio intuitiva perfectior est abstractiva; & illa quæ comprehendit objectum, nobilior eâ, quæ illud solum quidditativè & intuitivè cognoscit. Ergo cognitio ex qua Verbum procedit, non solum est quidditativa, sed etiam intuitiva & comprehensiva.

Adde quod, Verbum divinum procedit per intelligere primordiale & constitutum divinæ nature: Sed illud non solum est quidditativum, sed etiam intuitivum & comprehensivum divinæ essentia: Ergo & cognitio ex qua Verbum procedit. His præmissis

Circa propositam difficultatem quatuor reperio sententias; Prima negat Verbum ex cognitione alicujus personæ divinæ per se procedere, sed solum ex cognitione essentia, & perfectionem absolutarum. Ita Scotus in 1. dist. 22. quæst. 1. & alibi.

Secunda docet, Verbum per se procedere ex cognitione essentia, & primæ personæ, non verò ex cognitione sui, & Spiritus Sancti. Ita Puteanus in præfati dubio. 2. conclusione ultima. & quidam alii, quos sine nomine refert Arrubal disp. 12. cap. 5.

Tertia asserit Verbum per se in quarto modo perfectatis procedere ex cognitione Patris, & sui non autem Spiritus Sancti. Hanc tenet Vazquez disp. 14. cap. 4. quem sequitur Alarcon quæst. disput. 8. cap. 8. pro hac sententia referuntur Turrianum, Agidium Lusitanum, & alios.

Quarta sententia, quæ est communis in Schola D. Thomæ, & quam sequuntur plures ex Reventio tribus, existimat Verbum divinum ex cognitione omnium personarum divinarum per se in quarto modo perfectatis procedere. Unde fit

§. II.

Sententia Scoti respicitur.

Dico primò Verbum per se in quarto modo ex cognitione paternitatis procedere.

Probat per se in quarto modo procedit ex cognitione illorum quæ per se representant: Sed per se representant non solum essentiam, sed etiam paternitatem: Ergo per se petit ex utriusque cognitione procedere. Major constat: nam omne per se representatum à verbo creato, debet per se in specie impressa quæ intellectus fecundatur representari: Ergo similiter omne representatum per se à Verbo increato, debet repræ-

sentativè contineri in cognitione, quæ median- te procedit: sicut enim intellectus creatus red- ditur fecundus per speciem impressam ad pro- ductionem verbi, ita intellectus divinus consti- tuitur fecundus cognitione actuali. Minor au- tem probatur: Verbum divinum est per se ima- go, non hujus Dei, prout omnibus personis communis; cum ab illis, prout sic, realiter non distinguatur, qualiter imago debet à prototypo distingui; sed est per se imago Patris, à quo rea- liter distinguitur, & à quo realiter procedit: Ac- qui imago per se representat id cuius est imago: Ergo Verbum per se representat non solum Patris naturam, sed etiam ejus paternitatem.

Unde Christus dicebat Philippo: *Philippe qui vider me, videt & Patrem meum.* Et Apostolus ad Hebræos 1. Filium appellat figuram substantia Patris sive, ut habet versio Græca, characterem hypostasis ejus: *καρὰ τὴν τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ.*

Probat per se procedit ex cognitione cōprehensiva divinæ essentia, ut fatentur Scotus, & ejus discipuli: Sed essentia divina non potest comprehendi, nisi ab illa cognoscatur paternitas: Ergo Verbum divinum per se procedit ex cognitione illius. Minor probatur: Essentia divina compre- hendi non potest, non cognito in illa & ex illa, quidquid ex vi illius cognoscibile est: Sed in di- vina essentia, & ex illa cognoscibilis est pater- nitas: Ergo nequit comprehendi essentia, cog- nitione non terminatà ad paternitatem.

Respondent Scotista, quòd licet in essentia di- vina possit paternitas absolute cognosci, non ta- men pro omni signo, pro priori scilicet originis Filii, quia in tali signo & prioritate non est cog- noscibilis; unde in tali signo comprehenditur essentia, quamvis in ea paternitas non cognosca- tur.

Sed contra primò. Pro omni priori, & pro omni signo quo divina essentia cognoscitur, de- bet cognosci ut radix paternitatis; quia hoc es- sentialiter ei convenit, sicut natura creata essen- tialiter competit esse radicem suarum proprietatum. Sed ut sic cognosci nequit non cognita pa- ternitate in illa, & ex illa: Ergo paternitas est cognoscibilis in essentia pro omni priori. Major patet, Minor verò probatur. Non minus ad cog- nitionem radicis ut talis exigitur cognitio ra- dicati, quàm ad cognitionem relationis cognitio relativæ; radix enim ut talis dicit ordinem ad il- lud cuius est radix: Ergo sicut paternitas, ut ta- lis, non potest cognosci, non cognita filiatione ad quam refertur, ita nec essentia divina ut radix paternitatis, non cognita ipsa paternitate.

Secundò pro priori originis Filii intelligitur essentia ut in Patre; non enim nisi prout in Pa- tre cognitio divina est principium, vel actio, quæ Filius producit. Ergo pro illo priori paterni- tas est cognoscibilis in divina essentia. Patet Consequentia: Nam paternitas est cognoscibili- bilis, pro omni priori quo est: Ergo si est pro priori originis Filii, est cognoscibilis pro illo priori.

Explicatur ampliùs hæc ratio. Cognitio divina non est secunda ad generationem Filii, prout convenit huic Deo absolute (aliàs ut secunda, esset omnibus personis communis) sed prout modificata per paternitatem: Ergo pro omni priori, pro quo secunda intelligitur, debet intelli- gi paternitas ut illam modificans: Sed pro omni priori, pro quo intelligitur paternitas, ut

modificans cognitionem divinam, est intelligibilis in vi essentia divina: Ergo pro omni priori, quo intelligitur Dei cognitio fecunda, paternitas in divina essentia intelligibilis est; & consequenter, non cognita paternitas, non poterit pro illo priori Dei essentia comprehendi.

§. III.

Præcipua Objectiones solvuntur.

9. **O**bjiciunt in primis Scotistæ: Cognitio non pendet per se ab objecto secundario, sed tantum à primario & specificativo: Atqui sola divina essentia est objectum primarium & specificativum divinæ intelligentiæ, ex qua Verbum procedit; relationes verò & personæ, ad objectum tantum secundarium pertinent, ut in Tractatu de Attributis docuimus: Ergo Verbum per se non procedit ex cognitione paternitatis & aliarum relationum, sed solum ex cognitione essentia.
10. **C**onfirmatur & magis illustratur hæc ratio. Objectum primarium prius cognoscitur quam secundarium; unde divina cognitio prius terminatur ad essentiam, quam ad paternitatem: Sed in illo priori sufficiens est ad producendum Verbum: Ergo ex illa, prout præcisè ad essentiam terminata, Verbum procedit.
11. **R**espondeo primò, retorquendo argumentum in Adversarios: nam plures ex Scoti Discipulis docent Verbum per se procedere, non solum ex cognitione essentia, verum etiam attributorum: Sed attributa, sicut & relationes, pertinent ad objectum tantum secundarium divinæ intelligentiæ: Ergo ex eo quòd relationes ad objectum tantum secundarium divinæ intelligentiæ pertineant, non rectè infertur Verbum divinum ex cognitione paternitatis & aliarum relationum non procedere.
12. **R**espondeo secundò distinguendo Majorem: Cognitio non pendet per se ab objecto secundario: quando sine illo objectum primarium potest intuitivè & comprehensivè cognosci, concedo Majorem: si sine illo non possit haberi cognitio intuitiva & comprehensiva objecti primarii: nego Majorem; & sub eadem distinctione Minoris, nego consequentiam. Nam licet paternitas & alia relationes ad objectum tantum secundarium divinæ intelligentiæ pertineant: quia tamen cognitio essentia, quæ est primarium ejus objectum, non potest esse intuitiva; nec comprehensiva, nisi ad relationes terminetur, ut ostendimus §. sequenti, Verbum divinum non solum ex essentia attributorum, sed etiam paternitatis & aliarum relationum cognitione procedit.
13. **A**d confirmationem distinguo etiam Majorem: Objectum primarium prius cognoscitur quam secundarium, prioritate à quo, concedo Majorem: prioritate in quo, subdistinguo Majorem: si secundarium in primario includatur essentialiter, nego Majorem. Si non includatur, concedo Majorem. Unde quavis relationes ad objectum secundarium divinæ intelligentiæ pertineant: quia tamen essentialiter includuntur in essentia, ut ostendimus disp. 3. vel saltè, ut omnes fatentur, cum illa essentialiter connectuntur, essentia non cognoscitur prius quam relationes, prioritate in quo, sed solum à quo, quia est ratio sub qua relationes terminant cognitionem divinam.
14. **A**rguunt secundò Scoti Discipuli: Verbum solum per se procedit ex cognitione illius quod per se representat: Sed representat tantum es-

sentiam & non paternitatem: Ergo ex cognitione solius essentia per se procedit. Major est certat Patrem, ut imago illius: Sed non est imago Patris ratione paternitatis, sed ratione essentia, cum solum assimilatur Patri in essentia, non verum Patris essentiam, non autem paternitatem.

Respondeo concessâ Majori, negando Minorem. Ad cujus probationem, concedo etiam Majorem, & distinguo Minorem: Verbum est imago Patris ratione essentia, inadæquate, concedo: adæquate, nego. Ut enim docet D. Thomas *quest. sequenti art. 1.* duo sunt derivatione imaginis, similitudo scilicet, & origo seu expressio: unde imago non solum representat debet id in quo est similitudo, sed etiam id à quo tanquam à principio procedit; & consequenter Verbum, prout imago, non solum representat per se Patris naturam, sed etiam adæquate principium à quo procedit; ac proinde ipsam relationem paternitatis, quæ per se requiritur in principio quo, per modum concepti (ut disp. 2. docuimus) & in recto principio quod, Nec ex eo quòd solum in natura Verbum sit similitudo, rectè colligitur esse imaginem Patris solum ratione naturæ, quia ad rationem imaginis non solum exigitur similitudo, sed etiam distinctio.

Neque etiam obstat, si dicas, solam similitudinem esse rationem, quare imago representat exemplar: unde cum verbum solum in natura Patri assimilatur, solum representabit per se Patris naturam.

Respondetur enim, negando Antecedentem etiam deductio seu processio imaginis ab exemplari, est ratio cur imago illud representat: principium enim in eo cuius est principium cognoscitur, & Pater se in Filio ut principium Filii cognoscit, ut docet D. Tho. in 1. disp. 27. q. 2. a. 2. ad 4.

§. IV.

Sententia Puteani refellitur.

Dico secundò: Verbum per se in quarto modo ex cognitione sui procedere.

Probatur primò: Verbum per se procedit ex cognitione Paternitatis, ut §. præcedenti ostendimus: Sed paternitas non potest cognosci, nisi etiam cognoscatur filiatio, eò quòd relativa sint simul natura & cognitio: Ergo Verbum non solum ex cognitione paternitatis, sed etiam ex notitia sui procedit.

Dices, Verbum procedere ex cognitione paternitatis, ut est forma hypostatica, non autem ut exercet munus relationis, sub quo solum est simul natura & cognitio cum filiatione.

Sed contra primò: Ex hac responsione sequitur Verbum non procedere ex cognitione Patris, ut Pater est; cuius oppositum docet Puteanus loco citato. Sequitur probatur: Pater per paternitatem, sub expresso conceptu relationis, in ratione Patris constituitur: Ergo non cognoscitur paternitate, sub conceptu relationis, non cognoscitur Pater formaliter in quantum Pater, & consequenter Filius ex cognitione Patris, ut Pater est, non procedit.

Præterea, cum paternitas, ut forma hypostatica & ut relatio, sit vel unus & idem conceptus virtualiter multiplex, vel duo inadæquate inter se connexi, ut constabit ex dicendis infra, quando agemus de constitutivo divinarum personarum